

сільськогосподарську продукцію як сировину. Формування належної конкурентоспроможності аграрного виробництва ускладнюється повільним техніко-технологічним переозброєнням галузей на фоні загальної деіндустріалізації; через фрагментацію сільськогосподарських угідь; через низьку продуктивність праці. Тому, для цього потрібно застосовувати методи державного регулювання, такі як: підтримка товаровиробників з метою забезпечення конкурентоспроможності може здійснюватися у формі субсидування; субвенцій; пільгового кредитування; податкового та інвестиційного стимулювання.

Література:

1. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика. — М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. — 256 с.
2. Гейця. В.М. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. — К.: Фенікс, 2003. — 325 с.
3. Пасхавер Б. Дійова конкурентність аграрного сектора // Економіка України.- 2007. — №1. — С. 78—87.
4. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання // Економіка АПК. — 2007. — № 2. — С. 3-10.
5. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. — М.: Изд-во Эксмо, 2007. — С. 34.

Будник Л. А., к.е.н., доцент.

Тернопільський національний економічний університет

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО АУДИТУ

В сучасних умовах господарювання більшість підприємств, які працюють на ринку прийшли до розуміння того, що завоювання і збереження лідерських позицій, підвищення конкурентоздатності можливе лише за умови формування відповідної системи стратегічного менеджменту, що полягає в настанові на ініціювання та попередження, а не на захист і наслідування.

Важлива роль в системі стратегічного управління належить стратегічному аудиту. Як показують дослідження, від аудиторів очікують не лише оцінки історичної фінансової звітності. Користувачі інформації вимагають вивчити можливість безперервного функціонування підприємства у майбутньому, аналізу стратегії розвитку і прогнозних фінансових показників. Розвиток стратегічного аудиту обумовлений потребами замовників аудиторських послуг у підготовці та перевірці фінансових прогнозів і планів, стратегічних управлінських рішень. Стратегічна фінансова інформація користується попитом у кредиторів, потенційних інвесторів, вищого управ-

лінського персоналу підприємства. Потреба у проведенні стратегічного аудиту існує на підприємствах, які практикують розробку довгострокових планів розвитку, реалізують складні інвестиційні проекти. Корпоративне планування передбачає обов'язковий контроль прогнозів і планів не тільки після їх реалізації, але й на стадії розробки.

Теорія і практика стратегічного аудиту висвітлені у наукових працях М.Т.Білухи, В.С.Рудницького, К.І. Радченка, В.Я. Савченка та інших вчених. Однак не враховані стратегічні підходи в умовах сучасного мінливого економічного середовища. Метою даної статті є розкриття необхідності та сутності, функцій та об'єктів стратегічного аудиту.

У найзагальнішому вигляді аудит – це перевірка даних фінансового обліку і показників звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1]. Аудит має переваги в порівнянні із іншими видами контролю: незалежність, гармонізацію, достовірність, об'єктивність, професіоналізм, стабільність, своєчасність. Стратегічний аудит – це діагностичний інструмент, який дозволяє отримати незалежну, неупереджену інформацію про стратегію розвитку підприємства, достовірність фінансових планів та прогнозів.

Проведені нами дослідження дозволили визначити фактори, які обмежують розвиток і впровадження в діяльності вітчизняних аудиторських фірм і служб методів стратегічного аудиту. До них відносять:

- консерватизм менеджерів та інвесторів у виборі інформаційних джерел та інструментів управління;
- відсутність ефективних методів прогнозування фінансової та інвестиційної стратегії розвитку підприємства;
- складність і трудомісткість процедур оцінки прогнозної фінансової інформації;
- нестабільність вітчизняних ринкових макроекономічних показників, що не дає можливості зменшити ризики при оцінці фінансових прогнозів і планів,
- відсутність висококваліфікованих спеціалістів у сфері стратегічного менеджменту;
- нестабільність економічної політики держави.

В той же час існують протилежні тенденції, які передбачають розвиток стратегічного аудиту:

- необхідність забезпечити гнучкість і надійність функціонування підприємства;
- розвиток ринку інвестицій, залучення підприємствами значних вкладень вітчизняних та зарубіжних компаній (стратегічна фінансова інформація користується попитом у потенційних інвесторів);

- необхідність створення продуманої системи дій щодо забезпечення ефективного функціонування підприємства та уникнення багатьох ризиків. Основними функціями стратегічного аудиту є:
- оцінююча – відбувається оцінка достовірності та реальності розроблених підприємством стратегій та фінансових планів;
- інформаційна – керівники, топ – менеджери, інвестори, кредиторі одержують інформацію про ефективність і безперервність функціонування підприємства у майбутньому;
- управлінсько – стратегічна – на основі одержаних даних уточнюється стратегія розвитку підприємства, відбувається внесення корективів в управління, фінансове планування, прогнозування;
- прогнозна – прогнозується розвиток компанії у перспективі, вживаються превентивні заходи щодо антикризового управління.

Для того щоб вивчити стратегічну інформацію та методи її підготовки, аудиторі необхідно ознайомитися із середовищем в якому вона створена. На рис. 1 зображені чинники, які впливають на стратегічний рівень підприємства і які необхідно оцінити аудиторі при дослідженні фінансових планів і прогнозів.

Щоб оцінити стратегічний рівень підприємства аудитор повинен отримати відповіді на такі запитання:

1. Якими є рівень знань і наявний обсяг інформації про ситуацію: в економіці, на ринку, в галузі, у конкурентів, у партнерів, у розробників нових продуктів та технологій?

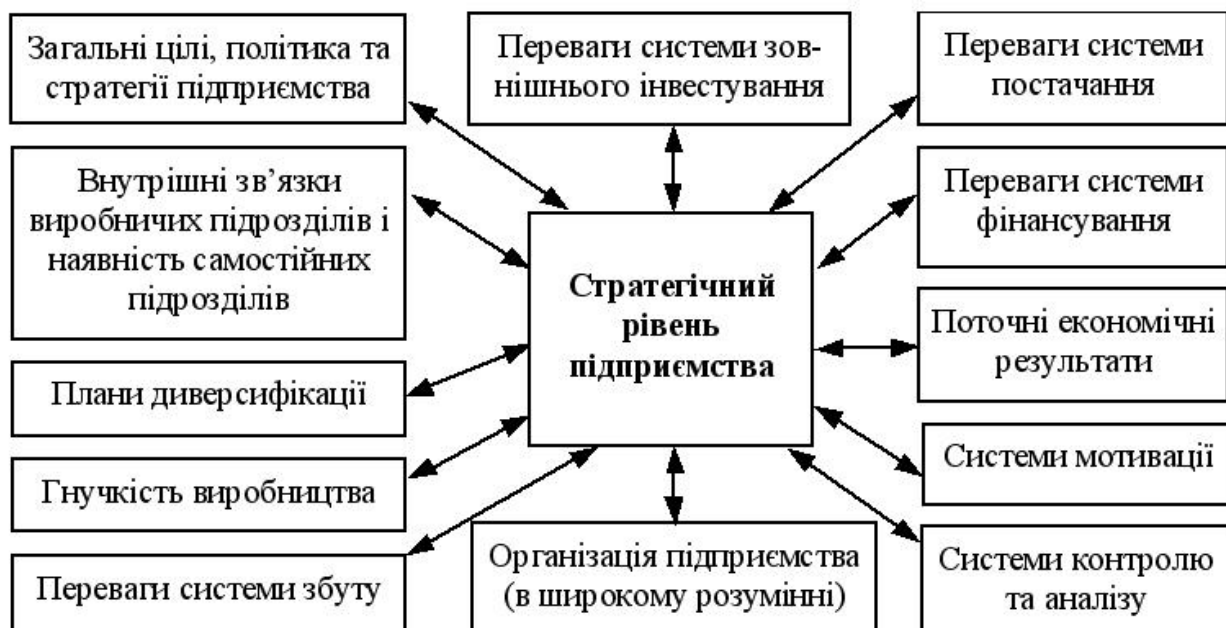

Рис.1. Чинники, які впливають на стратегічний рівень підприємства

2. Чи відповідає наявний стан підприємства вимогам розвитку в середовищі, що склалося?

3. Чи є на підприємстві обґрунтована система цілей розвитку в коротко- та довгостроковому періоді?

4. Як розробляється стратегія підприємства, за допомогою яких методів?

5. Чи сформульовано загальну, цілісну стратегію підприємства?

6. Які стратегії за окремими підсистемами підприємства (виробничими, функціональними, ресурсними), а також за окремими ринками, споживачами та ін., тобто чи є обґрунтований «стратегічний набір»?

7. Чи враховано в «стратегічному наборі» обмеження за ресурсами (насамперед фінансовими), а також взаємозалежність окремих складових?

8. Який рівень стратегічного планування на підприємстві (за змістом планів, їхнім переліком і формою)?

9. Чи встановлено в стратегічних планах відповідальність за проведення стратегічних дій, а також послідовність і терміни виконання окремих планових завдань?

10. Як відбиваються стратегічні заходи в поточних планах і бюджетах?

11. Чи відповідає система організації управління, прийняття рішень, обліку та контролю вимогам стратегії та як вони будуть розвиватися?

12. Чи готові до стратегічних перетворень працівники підприємства?

14. Як збудовано систему мотивації стратегічної діяльності?

Позитивна або негативна відповідь на ці запитання, що потребує глибоких різнобічних досліджень, дає змогу оцінити рівень стратегічної орієнтації підприємства.

Основними об'єктами стратегічного аудиту, на наш погляд, є стратегічне та фінансове планування і стратегічний облік.

Стратегічне планування як явище та процес передбачення майбутнього та підготовки до майбутнього трактується досить широко: як інтегральний процес підготовки та прийняття рішень певного типу, як формулювання цілей та визначення шляхів їхнього досягнення, як забезпечення підготовленості підприємства для конкурентної боротьби на ринках тощо. Треба зробити акцент на тому, що стратегічне планування — це адаптивний процес, за допомогою якого здійснюються регулярна розробка та корекція системи досить формалізованих планів, перегляд змісту заходів щодо їхнього виконання на основі безперервного контролю та оцінки змін, що відбуваються зовні та всередині підприємства. Стратегічне планування охоплює систему довго-, середньо- та короткострокових планів, проектів і програм, однак головний змістовний акцент при цьому робиться на довгострокові цілі та стратегії їхнього досягнення.